

RITUAL IZMEĐU ANTROPOLOGIJE I ZNANOSTI O RELIGIJI

SAŽETAK

Potreba za jasnim metodološkim diferenciranjem koje bi navodno jamčilo znanstvenu autentičnost rezultirala je u obje struke djelomičnim uvidima u bit rituala - s jedne strane prenaplašenost važnosti terenskog rada, s druge strane pak, filološko-interpretativnog. Upravo u sjecištu obaju redukcionizama vidimo i mogućnost njihova susreta. Interpretativni univerzum i antropoloških i znanstvenoreligijskih radova time bi se dao proširiti međusobnom razmjenom i dopunom njihovih temeljnih metodoloških zahtjeva. U antropologiju bi ušao nezaobilazan korpus tekstovne tradicije dok bi u znanosti o religiji postala jasnijom potreba živog susreta s Drugim, onkraj njegove tekstualnosti.

Budući da su u bavljenju ritualom neophodna oba aspekta, ritual smatramo reprezentativnim toposom proučavanja obiju disciplina.

Temeljan stav skupljamo u nekoliko teza:

1. Ritual izvorno nije tekst. U njemu se jest ili nije.
2. Ako se u njemu jest, njegova je bit transformacijska; ako se u njemu nije, tada je on repetitivno, mehaničko ponašanje.
3. Proces istraživanja i promišljanja rituala odvija se na dvije razine - "biti izvan" i "biti u" ritualnog čina samog.
4. Opis bitnoga nije moguć, on je gledba; opisuju se akcidentalije.

U našem promišljanju ritual je put, i to životni put, koji u svojoj ritualizaciji dovodi do estetizacije života. Ritualna transformacija jest transformacija kroz Dobro i Lijepo prema Istinitom. Taj put prema uputama traži identitet sadržaja i forme te dosljednošću provedbe omogućuje savršenstvo i makro- i mikrokozmosa. Iskustvo tog cjelovitog svijeta, iskustvo je pogođenosti Bezdanim, iskustvo prepuštanja Nepoznatom od kojega se dajemo voditi. Utoliko na početku ritualnog istraživanja nema unaprijed određene metode jer sve se one kreću u horizontu poznatoga i unaprijed već sve tumače iz postojećih teza, hipoteza, teorija, manjih pomoćnih teorija ili sličnih znanstvenih "mitova". Upoznavši izvanjski *procedé* rituala još uvijek ne znači razumjeti ga, konstruirati *gust opis* rituala još uvijek ne znači objasniti ga, niti s moje, a niti s izvođačeve točke gledišta. Evidencija Ritualnog je osjećaj koji nastaje kada ga puštamo da govori za sebe, bespretpostavno, a ipak samorazumljivo. U tom samorazumljivom prepuštanju, nahodi se ritualno z-bivanje. Tek nakon toga moguće je razumijevanje, razlaganje, tumačenje, interpretiranje; tek kada smo iz tog z-bivajućeg ("biti-u" ponovno izašli van. Hermeneutizirati znači govoriti s pozicija onoga koji stoji izvana, ritual kao tekst čitanje je bez Drugoga, razgovor bez sugovornika. Razgovor bez sugovornika zvučanje je ne-Bitnoga.

Ritualni se susret svjetova iskušava ali ne zadržava. "Biti izvan" i "biti u" dva su pola egzistencijalnog događaja koji kružno jedan drugome pripadaju. Trenutačnost ritualnog susreta kao njegova najdublja dimenzija pokazivanja ujedno je i dimenzija njegova nestajanja. Susret je uhvaćen ali ne i zadržan. U pokušaju zadržavanja nahodi se smrt Ritualnog. Tek je smrt Ritualnog u stanju pobuditi interes antropologa i znanstvenika o religiji. Oni će mu nastojati podariti novi, ali prividni život.

Mi želimo, nasuprot, sam život Ritualnog. On se ozbiljuje ritualizacijom svakodnevlja koja iznosi na vidjelo evidenciju njegova sakraliteta i estetizacijom svakodnevlja koja osmišljuje njegov profanitet.